C/2025/1187

21.3.2025

Euroopan talous- ja sosiaalikomitean lausunto

Sähköntoimitusten ja sähkön hinnoittelun tulevaisuus EU:ssa

(oma-aloitteinen lausunto)

(C/2025/1187)

Esittelijä: **Jan DIRX**

Yhteisesittelijä: **Thomas KATTNIG**

Neuvonantajat	Peter Gijsbert BOERMA (esittelijän neuvonantaja) René MONO (yhteisesittelijän neuvonantaja)
Komitean täysistunnon päätös	15.2.2024
Oikeusperusta	työjärjestyksen 52 artiklan 2 kohta oma-aloitteinen lausunto
Vastaava jaosto	”liikenne, energia, perusrakenteet, tietoyhteiskunta”
Hyväksyminen jaostossa	11.12.2024
Hyväksyminen täysistunnossa	22.1.2025
Täysistunnon numero	593
Äänestystulos (puolesta / vastaan / pidättyi äänestämästä)	185/3/3

1. Päätelmät ja suositukset

1.1 ETSK on vakuuttunut siitä, että sähkömarkkinoita olisi uudistettava niin, että niillä saavutetaan ilmastoneutraaliuden tavoite viimeistään vuoteen 2050 mennessä, mutta samassa yhteydessä olisi otettava huomioon myös toimitusvarmuuden sekä vakaiden ja kohtuullisten hintojen tavoitteet. Oikeus energiaan on vahvistettava nimenomaan haavoittuvassa asemassa olevien ryhmien suojelemiseksi.

Nämä yhdistetyt tavoitteet ja niitä varten tarvittavat valtavat investoinnit voidaan saavuttaa vain valtion toimenpiteiden ja markkinamekanismien yhdistelmällä.

1.2 Komitea kannattaakin mallia, jossa turvaudutaan tarvittaessa julkiseen sääntelyyn ja mahdollisuuksien mukaan yksityiseen yrittäjyyteen, ja toivoo sen toteutuvan sähkömarkkinavälineen muodossa. Sähkömarkkinaväline voisi olla julkisen vallan perustama yritys, josta tulisi ajan mittaan markkinatakaaja sähkömarkkinoille ja jonka tavoitteena olisi ilmastoneutraalius, toimitusvarmuus sekä vakaat ja kohtuulliset hinnat.

1.3 Sähkömarkkinoilla tarvittavat muutokset voidaan jakaa kolmeen vaiheeseen:

1) Vaiheessa 1 (nykyhetkestä vuoteen 2030) sähkömarkkinavälineen valikoimaa laajennetaan halutulla (hiilidioksidista vapaan) sähköntuotannon yhdistelmällä. Tämän vaiheen aikana sähkökauppaa käydään vuorokausikauppana, mutta sähkömarkkinavälineen vaikutus markkinoilla kasvaa.

2) Vaiheessa 2 (2030–2040) sähkömarkkinaväline saavuttaa markkinatakaajan asemansa ja hallitsee asianmukaista osuutta markkinoiden tarjontapuolesta toimitussopimuksin. Tämän vaiheen aikana vuorokausikaupan merkitys muuttuu sähkömarkkinavälineen markkinatakaajan aseman vuoksi.

3) Vaiheessa 3 (2040–2050) sähkömarkkinaväline optimoi sähkön tarjontapuolen varmistaakseen vuodesta 2050 eteenpäin sähkön kestävän, pitkäaikaisen toimittamisen ilmastoneutraalisti ja vakaalla ja ennakoitavissa olevalla hintatasolla.

1.4 ETSK toistaa useaan otteeseen esittämänsä viestin siitä, että olisi edistettävä pienimuotoista sähköntuotantoa, jotta sähkön hinta pysyisi kuluttajille kohtuuhintaisena ja jotta voitaisiin lisätä verkkojen joustovaihtoehtoja.

1.5 Koska sekä energian hintojen että siirto- ja jakelutariffien odotetaan kaksinkertaistuvan, sähkökustannukset ennen vuotta 2030 ja sen jälkeen pakottavat hallitukset tarkastelemaan uudelleen politiikkaansa, joka koskee kuluttajille toimitettavan sähkön verotusta.

2. **Taustaa**

2.1 EU:n tavoitteena on olla ilmastoneutraali eli nettopäästötön talous vuoteen 2050 mennessä. Sähköllä on tässä keskeinen rooli, yhtäältä siksi, että myös sähköä on tuotettava ilmastoneutraalisti pääosin uusiutuvista lähteistä (kuten tuuli- ja aurinkoenergia), joita täydennetään esimerkiksi vihreää vetyä käyttävillä voimaloilla tai muilla (vähähiilisillä) voimaloilla, jotka ottavat talteen ja varastoivat hiilidioksidia ja/tai kompensoivat hiilipäästöjään. Toisaalta sähkön kysyntä kasvaa jyrkästi, sillä sähköenergialla on korvattava suuri osa fossiilisten polttoaineiden, kuten maakaasun, käytöstä sekä kotitalouksissa että yrityksissä.

2.2 Tämä siirtymä vaatii valtavia investointeja, joita ei sähkömarkkinoiden nykyisessä rakenteessa voida saada markkinoilta, sillä niiden tuotto on epävarmaa erityisesti siirtymävaiheen aikana. Suurta epävarmuutta on siitä, kuka rahoittaa tarvittavat uudet säätövoimalaitokset, koska halvemmat uusiutuvat energialähteet tuottavat suuren osan ajasta riittävästi sähköä kysynnän tyydyttämiseksi, jolloin säätövoimalaitokset toimivat parhaassa tapauksessa vain osan ajasta, minkä seurauksena energian tasoitetut kokonaistuotantokustannukset ([1]) kasvavat merkittävästi. Markkinoilla ei ole kannustimia investoida tällaisiin voimalaitoksiin ilman kustannusten korvaamista. Tästä syystä tarvitaan EU:n pitkän aikavälin visio realistisine aikatauluineen, jotta markkinoilla, julkisella vallalla, kuluttajilla ja yrityksillä on mahdollisuus hallittuun sopeutumiseen. Jäsenvaltioiden olisi laadittava tulevaisuuteen suuntaavia täytäntöönpanosuunnitelmia ohjaamaan investointipäätöksiä mahdollisimman tarkoituksenmukaiseen suuntaan. Useissa jäsenvaltioissa tähän sisältyy kilpailuun perustuvissa huutokaupoissa hinnoiteltavien kapasiteettimaksumekanismien kehittäminen.

2.3 Investoinnit eivät koske vain tuotantokapasiteettia, vaan myös verkkoa ja joustovaihtoehtoja, kuten varastointikapasiteettia, paikallisella, alueellisella, kansallisella ja unionin tasolla. On myös selvää, että tuottajakuluttajien, energiaosuuskuntien ja muiden vastaavien tahojen rooli kasvaa sähkömarkkinoilla. Tämä koskee myös pienimuotoista varastointikapasiteettia muun muassa sähköautoissa.

Asiantuntijat odottavat kaiken tämän johtavan mahdollisesti sähkön hinnan kaksinkertaistumiseen tulevina vuosina ([2]). Sekä yrityksille että kuluttajille ja erityisesti haavoittuvassa asemassa oleville ryhmille tulee ongelmia, ellei tarkoitusta varten laadita asianmukaisia toimintapolitiikkoja.

Lisäksi nykyisessä markkinajärjestyksessä, jolle on ominaista ajojärjestys ([3]), kuluttajat ja yritykset eivät saa riittävästi taloudellista hyötyä uusiutuvan energian käytön kasvusta.

2.4 ETSK onkin vakuuttunut siitä, että sähkömarkkinoita olisi uudistettava niin, että niillä saavutetaan ilmastoneutraaliuden tavoite viimeistään vuoteen 2050 mennessä, mutta samassa yhteydessä olisi otettava huomioon myös toimitusvarmuuden sekä vakaiden ja kohtuullisten hintojen tavoitteet. Oikeus energiaan ([4]) on turvattava nimenomaan haavoittuvassa asemassa olevien ryhmien suojelemiseksi.

([1]) Energian tasoitetuilla kokonaistuotantokustannuksilla mitataan sähköntuotannon keskimääräisiä nettonykykustannuksia sähkövoimalan elinkaaren aikana. Tätä laskelmaa käytetään investointien suunnitteluun ja erilaisten sähköntuotantomenetelmien johdonmukaiseen vertailuun.

([2]) *EU Energy Outlook 2060*.

([3]) Ajojärjestys (*merit order*): voimalaitosten järjestys, joka perustuu rajakustannusten tasoon, alhaisimmista rajakustannuksista korkeimpiin rajakustannuksiin. Korkeampien rajakustannusten voimaloita otetaan siis mukaan tuotantoon, kunnes kysyntä on tyydytetty. Järjestys on seuraava: uusiutuva energia, ydinenergia, hiili, öljy ja kaasu. Sähkömarkkinoiden nykyisessä markkinarakenteessa ajojärjestyksen viimeinen voimala (useimmiten kaasuvoimala) määrää hinnan rajakustannuksillaan.

([4]) https://research.rug.nl/en/publications/the-right-to-energy-in-the-european-union.

Nämä yhdistetyt tavoitteet voidaan saavuttaa vain valtion toimenpiteiden ja markkinamekanismien yhdistelmällä. Komitea otti asian esiin jo kesäkuussa 2023 sähkömarkkinoiden uudistuksesta antamassaan lausunnossa (TEN/793) ([5]). Saman toteamuksen esittää myös eurooppalainen Bruegel-ajatushautomo heinäkuussa 2024 julkaisemassa sähkömarkkinoiden tulevaisuutta käsittelevässä tutkimuksessaan ([6]).

2.5 Komitea kannattaakin mallia, jossa turvaudutaan tarvittaessa julkiseen sääntelyyn ja mahdollisuuksien mukaan yksityiseen yrittäjyyteen, ja toivoo sen toteutuvan sähkömarkkinavälineen muodossa (liitteessä 1 yksinkertainen esitys sähkömarkkinavälineen roolista).

Sähkömarkkinavälineen on tarkoitus olla julkisen vallan perustama yritys, josta tulisi markkinatakaaja sähkömarkkinoille ja jonka tavoitteena olisi ilmastoneutraalius, toimitusvarmuus sekä vakaat ja kohtuulliset hinnat. Sähkömarkkinaväline tekee tätä varten sähköntuottajien kanssa pitkäaikaisia sopimuksia (kaksisuuntaisia hinnanerosopimuksia tai sähkönhankintasopimuksia ([7])) tarjouskilpailujen pohjalta ja myy sitten sähkön jakeluyhtiöille ja tapaukseen mukaan suoraan suurille sähkönkäyttäjille.

Sähkömarkkinaväline ei toimi keskuksena kaikelle tuotetulle sähkölle. Esimerkiksi tuottajakuluttajat, energiaosuuskunnat ja muut pientuottajat käyttävät, varastoivat tai toimittavat sähköä usein itse takaisin sähköntoimittajalleen. Voi olla myös suuria sähkönkäyttäjiä, jotka tekevät pitkäaikaisen sopimuksen suoraan sähköntuottajan kanssa.

2.6 Käsillä olevassa oma-aloitteisessa lausunnossa komitea kehittää ajatusta sähkömarkkinavälineestä eteenpäin yleisluonteisesti menemättä (teknisiin) yksityiskohtiin, sillä sähkömarkkinoiden kehittyessä tulevina vuosikymmeninä tehdään lisätäsmennyksiä.

3. **Sähkömarkkinoiden tehtävät**

3.1 Sähkön tukkumarkkinahinnan on täytettävä seuraavat erilliset tehtävät:

1) lyhytaikainen kohdentaminen kysynnän ja tarjonnan välillä – tämä on nykyisin hinnan tärkein tehtävä sähkön tukkukauppatuotteille (futuurit, vuorokausimarkkinat, päivänsisäiset markkinat jne.), jotka ovat kaikki keskittyneet lähinnä spot-markkinoille.

2) signalointitehtävä, joka tarkoittaa markkinahinnan kykyä houkutella investointeja, joita tarvitaan (hiilettömien) toimitusten varmuuden turvaamiseksi tulevaisuudessa

3) uusiutuvan energian kapasiteettiin, säätökapasiteettiin ja joustovaihtoehtoihin, kuten varastointimahdollisuuksiin, kysyntäpuolen hallintaan ja joustavaan kulutukseen (lämpöpumput, sähköajoneuvot), tehtävien investointien jälleenrahoitus.

3.2 Tukkumarkkinoiden nykyinen rakenne suosii selvästi kohdassa 3.1 mainittua ensimmäistä tehtävää eli nykyisen tuotantokapasiteetin mahdollisimman tehokkaan lyhytaikaisen kohdentamisen organisoimista (ajojärjestysperiaatteen pohjalta) ja rajatylittävän sähkönsiirtokapasiteetin tehokasta hyödyntämistä alueellisissa sähköpörsseissä. Ei ole selvää, missä määrin nykyinen markkinarakenne kykenee täyttämään toisen tehtävän, kun otetaan huomioon, että tällaiset investoinnit edellyttävät tuottovarmuutta pitkällä aikavälillä, jotta ne olisivat rahoituskelpoisia. Samasta syystä on lähes varmaa, ettei se täytä kolmatta tehtävää. Nämä nykyisten markkinoiden puutteet ovat syynä sille, miksi uudesta markkinarakenteesta käydään keskustelua.

3.3 Asiakokonaisuuteen TEN/793 kuuluvassa lausunnossa ehdotettu sähkömarkkinaväline olisi nähtävä ratkaisuna siihen, miten kohdassa 3.1 mainittu kolmas tehtävä voitaisiin täyttää paremmin. Se tarjoaa useita mahdollisia etuja ja takaa ennen kaikkea korkeatasoisen toimitusvarmuuden (riskejä karttaville valtioille, jotka haluavat tehdä tietoon perustuvia päätöksiä) kuluttajille aiheutuvin minimaalisin kustannuksin.

3.4 Seuraavassa luvussa yksityiskohtaisemmin kuvattu sähkömarkkinaväline tarjoaakin olennaisen keinon korjata nykyisten sähkömarkkinoiden puutteet kansallisilla politiikkatoimilla, jotka sopivat EU:n vakiintuneisiin puitteisiin.

([5]) EUVL C 293, 18.8.2023, s. 112.
([6]) https://www.bruegel.org/policy-brief/changing-dynamics-european-electricity-markets-and-supply-demand-mismatch-risk.
([7]) Kaksisuuntainen hinnanerosopimus on sähköntuottajan ja julkisyhteisön välinen sopimus, jossa vahvistetaan rajahinta. Sopimus toimii niin, että jos markkinahinta on rajahintaa alhaisempi, tuottaja saa erotuksen, ja jos markkinahinta on rajahintaa korkeampi, tuottaja maksaa erotuksen takaisin. Sähkönhankintasopimukset ovat sähköntoimittajan ja ostajan välisiä pitkäaikaisia sopimuksia.

4. **Sähkömarkkinaväline**

4.1 Jotta voitaisiin saada käsitys sähköntuotantomarkkinoiden edessä olevien haasteiden mittasuhteista, on aiheellista panna merkille seuraavat Eurelectricin EU:lle asettamat tavoitteet (maaliskuu 2024) ([8]):

a) 35 prosenttia loppuenergiasta on oltava sähköistettyä vuoteen 2030 mennessä.

b) 50–70 prosenttia loppuenergiasta on oltava sähköistettyä vuoteen 2050 mennessä.

c) Sähköntuotannon on oltava täysin hiilivapaata vuoteen 2040 mennessä.

d) Viime vuosikymmenellä sähköistysaste oli noin 22 prosenttia.

e) Edellä mainittujen tavoitteiden saavuttamiseksi astetta on nostettava 35 prosenttiin vuoteen 2030 mennessä ja 61 prosenttiin vuoteen 2050 mennessä.

4.2 Nämä tavoitteet ovat äärimmäisen haasteellisia, ja on perusteltua sanoa, ettei vapailla markkinoilla ole riittäviä kannustimia näiden tavoitteiden saavuttamiseen ja markkinoilla tarvittavien muutosten toteuttamiseen. ETSK katsookin, että vain julkisella vallalla on mahdollisuus ratkaista nämä haasteet tehokkaasti.

4.3 Tarvitaan tasapainoista visiota ja EU:n tasolla tuettua koordinointia sellaisen sääntelykehyksen luomiseksi, jolla taataan ympäristöystävällinen, kohtuuhintainen ja luotettava energiahuolto sekä oikeus energiaan. Samaan aikaan markkinoiden on saatava tällaista laajamittaista siirtymää varten valtiolta ohjausta ja taloudellista investointitukea, kuten on jo esitetty.

4.4 Komitea ehdottaakin asiakokonaisuuteen TEN/793 kuuluvassa lausunnossaan valtio-omisteisten sähkömarkkinavälineiden perustamista, jotta nämä tavoitteet voitaisiin saavuttaa hallitulla tavalla. Koordinointi valtiollisten sähkömarkkinavälineiden välillä voitaisiin hyvinkin järjestää EU:n tasolla, jotta varmistettaisiin optimaaliset eurooppalaiset sähkömarkkinat ja tarvittava keskinäinen riippuvuus EU:n tasolla. Sähkömarkkinaväline mahdollistaisi tarjousten tekemisen tietyistä sähköenergian lähteistä sellaisen optimaalisen energialähteiden yhdistelmän toteuttamiseksi, jonka pohjalta voitaisiin saavuttaa ajoissa sähkömarkkinoilta vaadittavat hiilidioksidipäästöjen vähentämistavoitteet.

4.5 Energian hinnoittelun olisi perustuttava energian tasoitettuihin kokonaistuotantokustannuksiin käyttämällä sähkömarkkinavälinettä, jonka päätavoitteena on taata oikeudenmukainen ja vakaa painotettu keskihinta, joka perustuu sähköenergian lähteiden tasapainoiseen yhdistelmään, jossa kullakin sähköenergian lähteellä on omat tasoitetut kokonaistuotantokustannuksensa. Sähkömarkkinaväline sijoittuu kaupallisten sähköntoimittajien ja kaupallisten sähkönjakeluyhtiöiden väliin. Voi tietysti olla suuria sähkönkäyttäjiä, jotka tekevät pitkäaikaisen sopimuksen suoraan sähköntuottajan kanssa.

Suoralla valtiontuella voitaisiin taata sähköntoimittajille riittävä varmuus pitkäaikaisten (vähintään 20 vuoden) sopimusten, kuten sähkönhankintasopimusten ja kaksisuuntaisten hinnanerosopimusten tekemiseen. On selvää, että sähkömarkkinavälineellä voitaisiin mahdollistaa tällaiset pitkäaikaiset sopimukset ainoastaan valtion rahoitustuen tai valtion suoran omistuksen pohjalta.

4.6 Markkinat huolehtivat tarjonnan ja kysynnän lyhyen aikavälin (vuorokausikohtaisesta ja päivän sisäisestä) tasapainottamisesta, kun taas sähkömarkkinavälineen päätavoitteena on varmistaa keskipitkän ja pitkän aikavälin hintavakaus. Uusilla tekoälyvalmiuksilla laajennettu markkinoiden yhteenkytkentäalgoritmi EUPHEMIA ([9]) soveltuisi erinomaisesti tasapainottamiseen jäsenvaltioiden ja EU:n tasolla.

4.7 Sähkömarkkinavälineen ansiosta käytettävissä oleva vakaa hinnoittelumekanismi hyödyttää myös kuluttajia ja kannustaa näitä käynnistämään yhteisiä yhteistyöhön perustuvia paikallisen sähköntuotannon ja -kulutuksen hankkeita, jotka ovat komitean mielestä yksi tulevaisuudessa tarvittavista ratkaisuista.

4.8 Jäsenvaltiot päättävät itse, perustavatko ne sähkömarkkinavälineen vai eivät. ETSK kannustaa koordinoimaan EU:n laajuisesti keinoja, joilla mahdollisimman alhaiset ja vakaat energian hinnat voidaan saavuttaa. Myös tarvittavaa kapasiteettia, verkkoinfrastruktuuria ja täydentävää energialähteiden yhdistelmää voidaan tällöin koordinoida jäsenvaltioiden välillä.

5. **Nykyhetkestä vuoteen 2050**

5.1 Sähkömarkkinoilla tarvittavat muutokset ehdotetaan jaettavaksi kolmeen vaiheeseen:

1) nykyhetkestä vuoteen 2030 (jolloin hiilivoimalat ja fossiilisella kaasulla toimivat voimalaitokset ovat edelleen toiminnassa)

([8]) https://www.eurelectric.org/publications/eurelectric-electrification-action-plan.
([9]) EUPHEMIA: EU + Pan-european Hybrid Electricity Market Integration Algorithm.

2) vuodesta 2030 vuoteen 2040, jolloin fossiilisia polttoaineita käyttävät säätövoimalaitokset on korvattava hiilidioksidipäästöjä aiheuttamattomilla säätövoimalaitoksilla (esim. vihreä vety, fossiilinen kaasu yhdessä hiilidioksidin talteenoton ja varastoinnin kanssa) ja varastointijärjestelmillä

3) vuodesta 2040 vuoteen 2050, jolloin valittuja vaihtoehtoja voidaan hienosäätää vakaan järjestelmän mahdollistamiseksi vuodesta 2050 lähtien.

Vaiheessa 1 sähkömarkkinavälineen valikoimaa laajennetaan halutulla (hiilidioksidista vapaan) sähköntuotannon yhdistelmällä. Markkinatakaajan asemaan kehittyminen vie aikaa. Tämän vaiheen aikana hiilivoimalaitokset suljetaan ja kaasukäyttöiset laitokset joko muunnetaan vetyvoimaloiksi tai yhdistetään hiilidioksidin talteenottoon ja varastointiin. Sähkökauppaa käydään (vuoteen 2030 asti) vuorokausikauppana, mutta sähkömarkkinavälineen vaikutus markkinoihin kasvaa.

5.2 Vaiheessa 2 sähkömarkkinaväline saavuttaa markkinatakaajan asemansa ja hallitsee asianmukaista osuutta markkinoiden tarjontapuolesta toimitussopimuksin. jotka voivat olla kaksisuuntaisia hinnanerosopimuksia tai sähkönhankintasopimuksia. Vaiheen loppupuolella sähkömarkkinaväline turvaa markkinatakaajana sähköntoimituksen kuluttajille (energianjakeluyhtiöiden kautta). Vuorokausikaupan merkitys muuttuu tämän vaiheen aikana sähkömarkkinavälineen markkinatakaajan aseman vuoksi, mutta vuorokausikaupalla ja päivänsisäisellä kaupalla on edelleen tärkeää rooli tarjonnan ja kulutuksen tasapainottamisessa.

5.3 Vaiheessa 3 sähkömarkkinaväline optimoi sähkön tarjontapuolen varmistaakseen vuodesta 2050 sähkön kestävän, pitkäaikaisen toimittamisen ilman hiilidioksidipäästöjä ja vakaalla ja ennakoitavissa olevalla hintatasolla. Saatujen kokemusten perusteella tämä voidaan saavuttaa optimoimalla energiavalikoima pitkäaikaisten (20–30 vuotta) toimitussopimusten avulla.

5.4 Järjestelmän kannalta muita merkittäviä vaihtoehtoja tarjonnan ja kysynnän tasapainottamiseksi edellä esitetyn lisäksi ovat muun muassa energian yhteiskäyttö ja vertaiskauppa. Niiden lisähyötynä on, että ne kannustavat energiayhteisöjä, kuten osuuskuntia ja yksittäisiä tuottajakuluttajia, omaksumaan aktiivisen roolin energiasiirtymässä. ETSK toistaakin usean otteeseen esittämänsä viestin siitä, että olisi edistettävä pienimuotoista sähköntuotantoa, jotta sähkön hinta pysyisi kuluttajille kohtuullisena ja jotta voitaisiin lisätä verkkojen joustovaihtoehtoja.

6. **Rahoitus ja verotus**

6.1 Sähkön hinnan odotetaan nousevan vuoteen 2035 saakka ja pahimmassa skenaariossa kaksinkertaistuvan. Hintojen nousua loiventaa onneksi uusiutuvien energialähteiden lisääntyminen (ks. alaviite 2). Tästä syystä on jatkettava hinnoittelun mallintamistyötä, jotta hallituksia voidaan auttaa tekemään kustannustehokkaita valintoja sähköntuotannon lähteiden yhdistelmän suhteen. Sähkömarkkinaväline voisi hyvinkin tarjota tällaisia palveluja.

6.2 Jo nyt jotkin siirtoverkonhaltijat ([10]) ilmoittavat, etteivät ne pysty takaamaan sähköverkon riittävää toimintaa vuoden 2030 jälkeen, ellei ennen sitä tehdä merkittäviä investointeja niiden verkon parantamiseksi, ja eräissä jäsenvaltioissa tuottajakuluttajat on irrotettu jakeluverkosta verkon riittämättömän kapasiteetin vuoksi. Jotta nämä parannukset voidaan rahoittaa ajoissa, julkisen vallan on siirtoverkonhaltijoiden ja jakeluverkonhaltijoiden ([11]) sääntelijänä annettava käyttöön riittävästi varoja. Nämä lisäinvestoinnit nostavat käyttäjähintoja. Tarvittavien investointien suuruusluokka huomioon ottaen nykyiset hinnat voisivat hyvinkin kaksinkertaistua.

6.3 Sujuvan siirtymisen fossiilisiin energialähteisiin perustuvasta sähköstä uusiutuvalla ja vähähiilisellä energialla tuotettuun sähköön katsotaan edellyttävän kaikkialla EU:ssa lisätoimia, jotta voidaan luoda johdonmukaisia EU:n laajuisia hinnoittelumalleja, jotka perustuvat sähkön tasoitettuihin kokonaistuotantokustannuksiin ja LFSCOE-kustannuksiin (*Levelised Full System Cost of Electricity*) ([12]). Tämä auttaisi hallituksia tekemään järkeviä valintoja siirtymäkaudella nykyhetkestä vuoteen 2050 varmistaakseen, että sähkö pysyy kohtuuhintaisena sekä kansalaisille että yrityksille.

([10]) Siirtoverkonhaltija on organisaatio, joka vastaa sähkön tehokkaasta ja luotettavasta siirrosta tuotantolaitoksista sähköverkon kautta alueellisille tai paikallisille sähkönjakelijoille.

([11]) Jakeluverkonhaltija käyttää ja hallinnoi ja toisinaan myös omistaa paikallisia ja alueellisia energianjakeluverkkoja, joissa sähköä siirretään loppukäyttäjille.

([12]) Sähkön LFSCOE-kustannusten (*Levelised Full System Cost of Electricity*) avulla on mahdollista arvioida kokonaiskustannuksia vertailemalla kustannuksia, jotka aiheutuvat sähkön toimittamisesta koko markkinoille käyttäen vain yhtä sähköenergian lähdettä, varastointi mukaan luettuna. https://drive.google.com/file/d/1JB-x88wPQuKwWoFnxvkDAzbJ7hnM1-sj/view.

6.4 Energian hintojen ja siirto- ja jakelutariffien noustessa sähkökustannukset ennen vuotta 2030 ja sen jälkeen pakottavat hallitukset tarkastelemaan uudelleen politiikkaansa, joka koskee kuluttajille toimitettavan sähkön verotusta. Ilman verotusta alentamalla tapahtuvaa kompensointia sähköstä saattaa hyvinkin tulla osalle EU:n kansalaisista kohtuuttoman kallista, ja se saattaa heikentää niiden yritysten kilpailukykyä, jotka kilpailevat EU:n ulkopuolisten yritysten kanssa.

Bryssel 22 päivänä tammikuuta 2025.

Euroopan talous- ja sosiaalikomitean
puheenjohtaja
Oliver RÖPKE